

İskilip (Çorum) İlçesi Makrofungusları

Giyasettin KAŞIK, Serdar UÇAR, Sinan AKTAŞ
Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, 42075, Kampüs, KONYA

Özet

İskilip (Çorum) ilçesinin farklı lokalitelerinden, 2003-2005 yılları arasında 143 makrofungus örneği toplanmıştır. Arazi ve laboratuvar çalışmaları sonucu 2 bölüm ve 17 familyaya ait 53 takson belirlenmiştir. Bu taksonlardan 1 tanesi *Ascomycota*, 52 tanesi *Basidiomycota* bölümüne aittir.

Anahtar Kelimeler: Makrofunguslar, İskilip, Çorum, Türkiye.

Macrofungi of İskilip (Çorum) District

Abstract

One hundred and forty-three macrofungi specimens have been collected from different localities of İskilip (Çorum) district between 2003-2005. As a result of the field and laboratory studies, 53 taxa belonging to 17 families and two divisio have been identified. One of them belong to *Ascomycota* and 52 to *Basidiomycota*.

Key Words: Macrofungi, İskilip, Çorum, Turkey.

Giriş

Çalışma alanımızı oluşturan İskilip İç Anadolu ile Karadeniz Bölgesinin birleştiği sınırlarda, geçiş bölgesindedir. Çorum'a 56 km., Kastamonu'ya 140 km., Osmancık'a 92 km., Oğuzlar'a 124 km., Bayat'a 33 km., Uğurludağ'a ise 26 km.uzaklıktadır. Yıllık ortalama yağış 484,8 mm ve ortalama rakım 750 m'dir. Yüzölçümü 1187 km²'dir.

Çalışma alanında Karaçam (*Pinus nigra* L.), Kızılçam (*Pinus brutia* Ten.), Sarıçam (*Pinus sylvestris* L.), Akcağaç (*Acer* L.), İhlamur (*Tilia* L.), Ceviz (*Juglans* L.), Çınar (*Platanus orientalis* L.) ve Söğüt (*Salix* L.) ağaçları yayılış göstermektedir.

Araştırma alanı, İç Anadolu iklimine sahip olup bu bölgenin kuzey kenarında yer alır. Bu nedenle yer yer Kuzey Anadolunun, İç Anadoluya geçiş iklimi etkisindedir. Yörede hakim iklim tipi, yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlıdır. Kış yağışları tamamen kar şeklindedir. En yağışlı ay Mayıs ayı, en sıcak aylar ise Temmuz ve Ağustos aylarıdır.

Bu çalışma ile İskilip (Çorum) İlçesinde yetişen makromantar türleri ve yayılış alanları belirlenerek, ülkemiz makromikotasına katkı amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Çalışma materyalini, 2003 ve 2005 yılları arasında, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim ve Kasım aylarında İskilip (Çorum) bölgesinden toplanan makromantar numuneleri teşkil etmektedir. Araştırmanın ön çalışmasında araştırma sahasının coğrafi yapısı, akarsuları, ağaç türleri ve bitki örtüsü ile mantarların yetişmesine uygun ortamlar tespit edilmiştir. Arazi çalışmalarında tespit edilen mantarların gelişmenin bütün evrelerini gösterir nitelikte olmasına dikkat edilmiş ve öncelikle yetiştirme ortamlarını da gösterecek şekilde fotoğrafları çekilmiştir. Daha sonra örnek numarası verilerek ekolojik ve morfolojik özellikleri arazi defterine kaydedilmiştir. Arazi defterine verilen numara bir de etikete yazılmış, mantar numunesinin bulunduğu bölmeye konarak mantarın laboratuvarında kolayca tanınip, incelenmesi sağlanmıştır. Toplanan her örnek ayrı ayrı karton kutular içine yerleştirilerek laboratuvara getirilmiştir. Fruktifikasyon organının makroskopik ve mikroskopik özellikleri teşhiste veri olarak kullanılmıştır.

Sporlar incelenirken, himenyofordan bir jilet ile çok küçük bir parça kesilmiş ve lamin üzerindeki % 2'lik KOH çözeltisinden oluşan inceleme ortamına konulmuştur. Fungaryum örneği haline getirilmiş kurutulmuş materyalde spor incelemesi yapılacak ise himenyumdan kazıntı yapılarak, materyal temin edilmiştir.

Sporların boyları ve enleri oküler mikrometre ile 10-20 ölçümün minimum ve maksimum aralıklar belirlenerek tespit edilmiştir. Ayrıca germ por varlığı spor yüzey görünümü, amiloidlik ve siyanofiliklik durumları, askus içinde ya da basidium üzerinde kaç tane spor bulunduğu not edilmiştir. Mantar örneklerinden elde edilen veriler, Watling (1973), Moser (1983), Watling ve Gregory (1989), Breitenbach ve Kränzlin (1984-2005), Kirk ve Ansel (1992) ve Dähncke (1993) teşhis kitaplarından yararlanılarak türlerin teşhisi yapılmıştır. Tespit edilen taksonlar Sesli ve Denchev (2011) checklisti kullanılarak kontrol edilmiştir.

Mantarların fungaryum materyali halinde hazırlanması sırasında, çabuk bozulabilecek veya kurtlu mantarlar kurutma dolabı içinde, sağlam olan mantarlar kurutma kağıtları üzerinde hava akımına sahip yerde kurutulmuştur. Kurutma işlemi tamamlanan örnekler, parazitlerden korunmak amacı ile içerisine kristal timol veya fenol kristali yerleştirilmiş ve 50 C°'ye ayarlanmış etüve konularak 3 saat bekletilmiştir. Böylece timol ve fenolün buharlaşarak mantar dokularına nüfuzu sağlanmıştır. Etüvden çıkarılan mantarlar kilittli polietilen torbalar içine yerleştirildikten sonra her mantar cinsi için ayrı ayrı hazırlanmış saklama kutularına konulmuştur. Mantar numuneleri S. Ü. Mantarcılık Uygulama ve Araştırma Merkezi Fungaryumu'nda saklanmaktadır.

Bulgular

ASCOMYCOTA

PEZIZOMYCETES

PEZIZALES

MORCHELLACEAE

1. *Morchella elata* Fr.

Elmabeli mevki, kuzey doğu, çam ormanı, ibreler altında, 09.06.2004, SU 15.

BASIDIOMYCOTA
AGARICOMYCETES
AGARICALES
AGARICACEAE

1. Lycoperdon perlatum Pers.

Elmabeli mevkii, karışık orman, ağaç döküntüleri arasında, 27.10.2004, SU 7.

Ahmatca Köyü, çam ormanı, ibreler arasında, 07.04.2004, SU 63.

2. Agaricus bisporus (J.E. Lange) Imbach

Elmabeli mevkii, çam ormanı, ibreler altında, 09.11.2004, SU 16.

3. Lepiota erminea (Fr.) Gillet

Erdek Köyü, meşe ormanı, 07.10.2004, SU 58.

4. Leucoagaricus subcretaceus Bon

Elmabeli mevkii, karışık orman, ibreler altında, 08.10.2004, SU 68.

AMANITACEAE

5. Amanita citrina Pers.

Elmabeli mevkii, karışık orman, 06.06.2004, SU 4. Yanoğlan Köyü, Çomu Yaylası, karışık orman, 27.06.2004, SU 10. Ahlatcık Köyü mevkii, karışık orman, 27.09.2004, SU 21. Seki Dağı, karışık orman, 27.09.2003, SU 13.

6. Amanita eliae Quél.

Elmabeli mevkii, kuzey doğu, çam meşe ormanı, 09.10.2004, SU 20.

7. Amanita nivalis Grev.

Almalı Dağı, çam ormanı, ibreler arasında, 08.04.2005, SU 83.

8. Amanita phalloides (Vaill. ex Fr.) Link

Elmabeli mevkii, kuzey doğu, çam ormanları, 06.11.2004, SU 2. Ahlatcık Köyü civarı, karışık orman, 10.06.2004, SU 22.

9. Amanita strobiliformis (Paulet ex Vittad.) Bertill.

Elmabeli mevkii, kuzeyi, karışık orman, 06.09.2004, SU 5. Ahmatca Köyü, karışık orman, 07.04.2005, SU 61.

10. Amanita verna (Bull.) Lam.

Ahlatcık Köyü civarı, karışık orman, 27.06.2004, SU 19.

CORTINARIACEAE

11. Cortinarius melanotus Kalchbr.

Arpalık mevkii, karışık orman, 07.10.2005, SU 70.

12. Cortinarius tubarius Ammirati & A.H. Sm.

Ahmatca Köyü, karışık orman, 06.09.2005, SU 69.

13. Cortinarius uraceus Fr.

Elmabeli mevkii, çam kayın karışık orman, 07.07.2003, SU 7.

MARASMIACEAE

14. Gymnopus dryophilus (Bull.) Murrill

Elmabeli mevkii, karışık orman, 07.09.2004, SU 23.

15. Rhodocollybia prolixa var. *prolixa* (Hornem.) Antonín & Noordel.

Ahmatca Köyü, karışık orman, 07.04.2005, SU 58.

MYCENACEAE

16. Mycena pura (Pers.) P. Kumm.

Akkaya mevkii, çam ormanı, 05.04.2005, SU 56.

PLUTEACEAE

17. Volvariella gloiocephala (DC.) Boekhout & Enderle

Elmabeli, Beşoluk mevkii, karışık orman, 09.10.2005, SU 103.

STROPHARIACEAE

18. Hebeloma leucosarx P.D. Orton

Ahmatca Köyü, karışık orman, 07.06.2005, SU 98

19. Hebeloma longicaudum (Pers.) P. Kumm.

Elmabeli mevkii kuzeyi, karışık orman, 06.11.2004, SU 67.

20. Hebeloma mesophaeum (Pers.) Quél.

Elmabeli, Beşoluk mevkii, çam ormanı, 17.09.2004, SU 62.

21. Hebeloma sinapizans (Fr.) Sacc.

Erdek Köyü, meşe ormanı, meşe döküntüleri arasında, 08.11.2005, SU 106.

TRICHOLOMATACEAE

22. Clitocybe gibba (Pers.) P. Kumm.

Ahmatca Yaylası, karışık orman, 23.07.2005, SU 80.

23. Lepista nuda (Bull.) Cooke

Elmabeli Beşoluk mevkii, çam meşe karışık orman, 10.10.2005, SU 112.

24. Tricholoma fracticum (Britzelm.) Kreisel

Yalak Yaylası, çam ormanı, ibreler altında, 18.05.2005, SU 77. Ahmetce Köyü, karışık orman, 08.09.2003, SU 9.

25. *Tricholoma imbricatum* (Fr.) P. Kumm.
Yavu Köyü, çam ormanı, ibreler arası,
05.07.2005, SU 72.

26. *Tricholoma sciodes* (Pers.) C. Martin
Elmabeli Beşoluk mevkii, karışık orman, ağaç
döküntüleri arası, 09.11.2004, SU 18.

27. *Tricholoma terreum* (Schaeff.) P. Kumm.
Elmabeli mevkii, çam meşe karışık orman,
09.10.2005, SU 108.

BOLETALES

BOLETACEAE

28. *Boletus badius* (Fr.) Fr.
Elmabeli Beşoluk mevkii, çam, meşe, kızılçık,
karışık orman, 09.06.2004, SU 71.

GOMPHIDIACEAE

29. *Chroogomphus helveticus* (Singer) M.M.
Moser

Elmabeli mevkii, karışık orman, ibreler arasında,
07.06.2004, SU 25. Arpalık mevkii, meşe
ormanı, 09.05.2005, SU 50.

30. *Chroogomphus rutilus* (Schaeff.) O.K. Mill.
Elmabeli mevkii, çam meşe karışık orman,
09.10.2003, SU 18. Ahlatcık Köyü, karışık
orman, 11.10.2004, SU 36. Akkaya Köyü, çam
ormanı, ibreler arasında, 05.05.2005, SU 42.
Arpalık mevkii, meşe ormanı, 17.05.2005, SU
49.

SUILLACEAE

31. *Suillus grevillei* (Klotzsch) Singer
Akkaya mevkii, çam ormanı, 08.09.2003, SU 32.

GOMPHALES

GOMPHACEAE

32. *Ramaria lutea* (Vent.) Schild
Ahmatca Köyü, Onaç mevkii, çam ormanı,
ibreler arasında, 07.04.2005, SU 54.

POLYPORALES

GANODERMATAACEAE

33. *Ganoderma lucidum* (Curtis) P. Karst.
Yalak Yaylası, Çam ve Fundalık Ormanı,
19.05.2004, SU 83.

34. *Ganoderma resinaceum* Boud.
Yalak Yaylası, karışık orman, Armut Ağacı
gövdesinde, 03.09.2005, SU 63.

POLYPORACEAE

35. *Trametes versicolor* (L.) Lloyd
Yukarı Cerit Beli, meşe ormanı, 07.04.2005, SU

59.

RUSSULALES

RUSSULACEAE

36. *Lactarius deliciosus* (L.) Gray
Yanoğlan Köyü, Çomu Yaylası, karışık orman,
ağaç döküntüleri arasında, 27.11.2004, SU 70.

37. *Lactarius glyciosmus* (Fr.) Fr.
Cerit beli, Akyazı mevkii, meşe ormanı,
06.09.2005, SU 74.

38. *Lactarius helvus* (Fr.) Fr.
Seki Dağı, karışık orman, 27.10.2004, SU 26.
Yanoğlan Köyü, Çomu Yaylası, karışık orman,
27.06.2003, SU 1.

39. *Lactarius salmonicolor* R. Heim & Leclair
Ahmatca Yaylası, karışık orman, 23.07.2005,
SU 88.

40. *Lactarius sanguifluus* (Paulet) Fr.
Elmabeli mevkii, karışık orman, ağaç döküntüleri
arasında, 07.11.2004, SU 33.

41. *Russula cyanoxantha* (Schaeff.) Fr.
Elmabeli mevkii, çam ormanı, 27.06.2004, SU
29.

42. *Russula delica* Fr.
Kuzuluk köyü, çam meşe fundalık, 05.10.2005,
SU 81.

43. *Russula emetica* var. *emetica* (Schaeff.)
Pers.
Elmabeli mevkii, karışık orman, 27.06.2004, SU
11. Ceritbeli, meşe ormanı, 07.06.2005, SU 51.

44. *Russula firmula* Jul. Schaff.
Elmabeli Beşoluk mevkii, çam meşe karışık
orman, 05.07.2005, SU 73.

45. *Russula luteotacta* Rea
Elmabeli, çam ormanı, ibreler altında,
27.10.2003, SU 31.

46. *Russula nigricans* Fr.
Yalak Yaylası, karışık orman, 19.05.2005, SU
86.

47. *Russula ochroleuca* (Pers.) Fr.
Akyazı sırtı, meşe ormanı, döküntüler arasında,
07.06.2005, SU 85.

48. *Russula paludosa* Britzelm.
Elmabeli, karışık orman, ibreler arasında,
27.06.2004, SU 31.

49. *Russula rosea* Pers.

Elmabeli, çam ormanı, ibreler arasında, 27.09.2004, SU 28.

50. *Russula sanguinaria* (Schumach.) Rauschert

Yanoğlan Köyü, Çomu Yaylası, karışık orman, 27.06.2003, SU 2. Elmabeli mevkii, karışık orman, 27.09.2004, SU 30.

51. *Russula zvarae* Velen.

Ahmatca Köyü, karışık orman, 07.06.2003, SU 26.

THELEPHORALES

BANKERACEAE

52. *Hydnellum spongiosipes* (Peck) Pouzar

Yalak Yaylası, çam, fundalık ormanı, 03.08.2005, SU 78.

Tartışma

İskilip (Çorum) İlçesi'nin makrofungusları ile ilgili olan bu çalışma sonucunda, *Ascomycota* bölümünden bir familyaya ait bir takson (% 1.88) ve *Basidiomycota* bölümünden 16 familyaya ait 52 takson (% 98.11) olmak üzere toplam 53 takson tespit edilmiştir.

Arazi çalışmaları sonunda tespit edilen 53 taksondan, 16 takson *Russulaceae*, 6'şar takson *Amanitaceae* ve *Tricholomataceae*, 4'er takson

Agaricaceae ve *Strophariaceae*, 3 takson *Cortinariaceae*, 2'şer takson *Ganodermataceae*, *Gomphidiceae* ve *Marasmiaceae*, 1'er takson *Morchellaceae*, *Mycenaceae*, *Pluteaceae*, *Boletaceae*, *Suillaceae*, *Gomphaceae*, *Polyporaceae* ve *Bankeraceae* familyalarına aittir.

Tespit edilen taksonlar arasında *Russulaceae* üyeleri %30.18, *Tricholomataceae* ve *Amanitaceae* üyeleri ise % 11.32'lik bir yekün oluşturmaktadır. Genel olarak *Russulaceae*, *Tricholomataceae* ve *Amanitaceae* familyalarının temsil edilme oranının yüksek oluşuna, içerdikleri tür sayısının çokluğu sebep gösterilebilir.

Toplanan mantar örneklerinin aylara göre dağılımı incelendiğinde Nisan, Mayıs, Eylül ve Ekim aylarında, nadiren de Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında toplandığı görülmektedir. Sadece, yağışlı periyoda giren ama sıcaklığın çok düşük olduğu, Aralık, Ocak, Şubat ve Mart aylarında mantar tespit edilememiştir. Yani, İskilip'te mantarlar için uygun nem ve sıcaklık, Nisan, Mayıs, Eylül, Ekim, Kasım aylarına rastlamaktadır.

Kaynaklar

- Breitenbach J., Kränzlin F., *Fungi of Switzerland (Vols:1-6)*, Verlag Mycologia Luceme, Switzerland (1984-2005).
 Dähncke RM., *1200 Pilze*, At Andrag Aarau, Stuttgart(1993).
 Kaşık, G., Uçar, S., Aktaş, S. İskilip (Çorum) İlçesi Makrofungusları, 19. Ulusal Biyoloji Kongresi, 23-27 Haziran 2008, S: 454, Trabzon(2008).
 Kirk PM., Ansel AE., *Authors of Fungal Names*, Wallingford:International Mycological Institute CABI(1992).
 Moser M., *Keys to Agaric and Boleti*, Gustav Fischer Verlag, Stuttgart(1983).
 Sesli E., Denchev CM., *Checklist of the myxomycetes, larger ascomycetes and larger basidiomycetes in Turkey*, Mycotaxon, 106: 65-68(2011).
 Watling R., Gregory NM., *British Fungus Flora (Agaric and Boleti 6: Crepidotaceae, Pleurataceae and Pleurotoid Agarics)*, Edinburgh(1989).
 Watling R., *Identification of larger fungi*, Hulton Educational Publications Ltd, Amersham(1973).